

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СОЦІАЛЬНОГО СПОДІВАННЯ

О. П. Масюк

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

УДК 141.7:304.444:055.41

doi: 10.15421/1717125

У статті проаналізовано основні етапи життєвого циклу соціального сподівання. Вони складаються із зародження образу бажаної мети, формулювання проєкції майбутнього та реалізації сподівання. Зародження сподівання подано як спротив екзистенційному ангсу – страху перед небуттям, яке переосмислено у вигляді джерела і межі його життєвого циклу. Перехід від споглядання до перетворення майбутнього покладено в основу функціонування загального циклу «сподівання – очікування». Складність реалізації проєкції майбутнього пов'язана з необхідністю контролювання множини інтенціональних актів задля запобігання початку кризового циклу соціального сподівання.

На основі проведеного аналізу встановлено механізм проєкційного імпринтингу як засіб управління соціальними сподіваннями. Виокремлено фігуру візюнера, який популяризує в суспільному просторі власні проєкції майбутнього життя. Особливе місце виділено помилковим випадкам проєкційного імпринтингу, які подані «примарами театральних анонсів». Медіація розглядається як засіб синхронізації індивідуальних та колективних соціальних сподівань. Причинність подається як змістовна основа всіх етапів життєвого циклу сподівання. З'ясовано вплив свободи людини на розмежування етапів життєвого циклу цього феномена.

Ключові слова: екзистенційний ангс; небуття; медіація; довіра; візюнер; свобода; примари театральних анонсів

Life cycle of social hope

O. P. Masyuk

Zaporizhzhya National University, Zaporozhye, Ukraine

The research has been conducted to identify the main stages of the life cycle of social hope. The purpose of this article was to reveal the basic principles of the life cycle of individual and collective social hopes. To achieve this goal, it is necessary to set the following tasks: a) the disclosure of the definition and identification of the main stages of the life cycle of social hopes; b) the definition of the borders and nature of the progress of each stage; c) the establishment of the specificity of the cyclical functioning of the unfulfilled hope; d) coverage of the mistakes of management of social hope.

As a result, the article describes the fragmentation of the future projection into microcycles that combine individual and collective hopes. In consequence of this event, there is a mediation of the inner and outer worlds of person in determining the perspective of existence. The transition from the mental projection of the future to the realization of hope is associated with a restriction of freedom in the perspective of social coexistence. Existential angst is a source of hope for a constructive future. A lot of intentional acts on the future projection complicate the process of forming hope.

Projective imprinting is a way of realizing hope in the social space. The visionary formulates a popular model of the future, which becomes a collective social hope. Misconceptions of the visionary lead to a change in the vector of development of the general picture of the future and to the success of a more popular visionary. This misconception of the visionary was named ghosts of theatrical announcements.

The benefits of this research lies in a deep understanding of the structure of the functioning of realized and unrealized social hope. Endless cycles of unrealized social hope affect the misunderstanding of the future existence of people in society. Free existence through non-free coexistence is the ultimate goal of people in social hope. The mediation of individual and collective social hope creates constructive of future social space.

Keywords: existential angst; non-being; inversion; mediation; trust; visionary; ghosts of theatrical announcements

Цитування даної статті: Масюк О. П. Життєвий цикл соціального сподівання / О. П. Масюк // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – Т. 20. – № 10. – С. 5-11. doi: 10.15421/1717125

Citation of this article: Masyuk, O. P. (2017). Zhyttyevyy tsykl sotsial'noho spodivannya [Life cycle of social hope]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 20 (10), 5-11. doi: 10.15421/1717125 (in Ukrainian).

Received: 05.09.2017

Accepted: 06.10.2017

Жизненный цикл социальной надежды

О. П. Масюк

Запорожский национальный университет, Запорожье, Украина

В статье проанализированы основные этапы жизненного цикла социальной надежды. Они состоят из зарождения образа желаемой цели, формулировки проекции будущего и реализации надежды. Зарождения надежды представлено как сопротивление экзистенциальному ангсу – страху перед небытием. Он переосмыслен как источник и граница жизненного цикла данного феномена.

Переход от созерцания к созданию будущего положен в основу функционирования общего цикла «надежда – ожидание». Сложность реализации проекции будущего связана с необходимостью контроля множества интенциональных актов для предотвращения начала кризисного цикла социальной надежды.

На основе проведенного анализа установлено механизм проекционного импринтинга как средство управления социальными надеждами. Выделена фигура визионера. Он популяризирует собственные проекции будущей жизни в общественном пространстве. Особое место выделено ошибочным случаям проекционного импринтинга, которые представлены как «призраки театральных анонсов».

Медиация рассматривается как средство синхронизации индивидуальных и коллективных социальных надежд. Причинность подается как содержательная основа всех этапов данного жизненного цикла. Выявлено влияние свободы человека на разграничение этапов цикла этого феномена.

Ключевые слова: экзистенциальный ангс; небытие; медиация; доверие; визионер; свобода; призраки театральных анонсов

Постановка проблеми. Сподівання можна умовно віднести до продукту суспільної активності, який виступає віддзеркаленням перспективних умов життєдіяльності людини. Цей феномен має базовий життєвий цикл у вигляді мисленнєвого виношування, народження в реальний світ та природної/неприродної смерті. Ось ці конструкції майбутнього «Я в світі» виступають відносними копіями «теперішнього Я та світ». Індивідуальних сподівань може бути багато, але всі вони вкладаються в спільний образ майбутнього. Як будь-який продукт взаємодії індивідуального та колективного, сподівання можуть виступати в ролі життєдайної функції людини, а можуть і у вигляді тягаря нездійсненності.

Разом з цим, основний конфлікт в існуванні сподівання полягає у протиріччі індивідуального та соціального «майбутнього Я». Далеко не всім людям вдається стати тими, ким вони мріяли бути в дитинстві. Стикаючись з контролем соціальних фільтрів, деякі сподівання не витримують і руйнуються під тиском накладених суспільних рамок. Проте, деякі із цих проєкцій народжуються знову, щоб нагадувати людині про справжній напрям життєвого шляху. Процес функціонування сподівання залишає відбиток в житті людини, що заслуговує більш детального вивчення. Відтак, дослідження основних складових життєвого циклу сподівання є актуальною темою для даної наукової роботи.

Аналіз досліджень і публікацій. Життєвий цикл сподівання складається з калейдоскопа майбутніх віддзеркалень суспільного простору, які охоплюють всі сфери духовного життя людини. У Святому Писанні [3], роботі Д. Аліг'єрі [1] та М. Несправи [5] описується релігійний аспект життя та смерті сподівання. С. К'еркегор [9], П. Штомпка [10], Дж. Мур [6] та О. Ахієзер [2] проливають світло на циклічні форми цього феномена. С. Ожегов, Н. Шведова [7] та П. Соркін

[8] визначають структурні рамки життєвого циклу проєкції майбутнього в суспільному просторі.

Метою дослідження є висвітлення основних засад життєвого циклу соціальних сподівань. Для досягнення висунутої мети необхідно розв'язати наступні завдання: а) розкриття основних складових базового життєвого циклу сподівання, б) визначення меж та характеру протікання етапів базового циклу сподівання, в) встановлення специфіки циклічного функціонування нереалізованих сподівань, г) висвітлення помилок управління сподіваннями.

Виклад основного матеріалу. Життєвий цикл є поняттям, яке характеризує тривалість та розповсюдження процесів існування в біологічному, фізичному та соціальному просторі. С. Ожегов та Н. Шведова бачать поняття «цикл» як: «Сукупність явищ, процесів, які складають кругообіг на протязі визначеного проміжку часу» [7, с. 875]. Життєвий цикл є зібранням необхідних етапів існування організму, які відбуваються протягом встановленого проміжку часу. Подібна темпоральна одиниця має умовно встановлені межі часу для виникнення, розвитку та угасання життєвого циклу, які можуть порушуватись за рахунок різноманітного використання потенціалу організму.

Наявність рефлексії з приводу встановлення меж етапів життєвого циклу людини допускає можливість віддзеркалення осмислених проєкцій майбутнього в суспільному просторі. Відтак, життєвий цикл соціального сподівання представляє собою сукупність віддзеркалень моделей онтогенезу в суспільному просторі, які викладені на притаманну для його учасників градуївану вісь майбутнього.

Свого часу Д. Аліг'єрі в творі «Божественна комедія» запропонував універсальну конструкцію для споглядання майбутнього, яка стала матрицею для формулювання особистісної та соціальної перспективи. Конструктивні елементи життєвого

циклу соціального сподівання можна визначити наступним чином: чуттєве пекло образів майбутнього, впорядковане та зважене чистилище можливостей і потенцій, а також рай досягнення мети або повернення до пекла. Д. Аліг'єрі бачив сенс інтенції на майбутнє в любові. Він писав:

«Уява, міць, втрачаючи, зникала,
Та волю, спрагу, яку ми побачили,

Вабила колами одвічного циклу,

Любов, що рухає і сонце, і зірки» [1, с. 507].

Відтак, звертаючись до життєвого циклу сподівання, ми шукаємо універсальну модель життя людини, яка орієнтована на вирішення питання якості та тривалості її існування в суспільному просторі.

Пекло чуттєвого етапу циклу сподівання полягає в необмеженості варіантів майбутнього та статусів його проєкції. Пекло вибору вірного напрямку подальшого існування є тривалим процесом, який засновано на екзистенційному ангісті у вигляді страху перед небуттям в перспективі. Разом з цим, вибір полягає у розстановці акцентів та пошуку протидії ангісту для побудови вільного життя.

Розмірковуючи над першим етапом життєвого циклу сподівання, потрібно вказати на багаторівневість, складність та різноплановість його протікання. Якщо виділити окремо зародження сподівання, то найбільш повно воно збігається з моделлю «чорна скринька». Бурі, які тривають в «чорній скриньці», є діалогом з долею на рівні чуттєвих пошуків майбутнього. С. Кьєркегор зазначає: «Доля – це відношення до духу, яке є зовнішнім, це відношення між духом і чимось іншим, що вже не є дух, але до чого він, проте ж, повинен стояти в «духовному» відношенні. Доля якраз і може позначати таку протилежну сутність, яка виступає єдністю необхідності та випадковості» [9, с. 120]. Екзистенційний ангіст збільшує до безконечності кількість імовірних образів майбутнього в напрямку песимістичного результату, що значно ускладнює формулювання проєкції перспективи.

Поряд з базовим циклом функціонування сподівання може існувати цикл нереалізованих сподівань. Він утворюється під впливом ангісту та характеризується зміщенням суб'єктності в бік власника потенціалу перетворення майбутнього.

В основу процесу зародження сподівання покладено причинність як напрям зміни стану людини в просторі та часі. Для цього феномена причинність може мати як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. М. Бунге писав: «Причинність являється не категорією відносин між ідеями, а категорією зв'язку та детермінації, яка відповідає дійсній рiсi (внутрішнього та зовнішнього) світу» [4, с. 18]. Відтак, сподівання народжується з хвилі збудження активності подій в суспільному просторі на основі встановлення причинного зв'язку внутрішнього та зовнішнього світів. У залежності від того, чим обробляється ця інверсивна хвиля, виникають різні за статусом образи майбутнього.

На виході з «чорної скриньки» людських бажань з'являється чуттєвий образ майбутнього, який має аморфний характер та може одночасно перетворитись на проєкцію майбутнього у вигляді і відчаю, і надії, і сподівання.

Для того, щоб проєкція майбутнього отримала статус сподівання, до його формулювання необхідно долучити пропозицію вольового суб'єктивного втручання автора сподівання у власну долю та спроможність до зародження події в суспільному житті. Зазначимо, що статус може змінюватись багато разів у відповідності до впливу об'єктивних та суб'єктивних факторів у житті людини. Наприклад, заперечення волі та відсутність потенціалу подій робить сподівання звичайним очікуванням. Хвиля синусоїди загального циклу «сподівання – очікування» змінюється в залежності від накопичення та використання цих чинників. На піку очікування відбувається накопичення засобів перетворення майбутнього, а на піку сподівання – використання.

Незважаючи на відмінність в генезисі уповання, надії, очікування та сподівання, вони виступають попередньо рівнозначними проєкціями майбутнього. Ці проєкції виникають на початковому етапі осмислення існування, виходячи з особливостей сприйняття людиною суспільного середовища.

Зосередимось на характеристиках циклічності. П. Сорокін пише: «В абсолютному циклічному процесі остання фаза даного повторення повертається до своєї першої фази, а цикл починається знов, проходячи той же самий шлях, який він зробив до цього. Проте у відносно циклічному процесі траєкторія наступного циклу не співпадає повністю з траєкторією попередніх циклів» [8, с. 108]. Якщо не брати до уваги катонівські цикли майбутнього в стилі «Карфаген має бути зруйновано», то життєві цикли сподівання відносяться переважно до умовно циклічних мисленневих процесів.

Другий оберт життєвого циклу сподівання починається в процесі формулювання проєкції майбутнього та її співставлення з соціальними очікуваннями. Даний етап небезпечний тим, що аксіологічна оцінка та спроба синхронізації з очікуваннями громади можуть «заморозити» будь-які проєкції майбутнього, які не вписуються в суспільний простір. Суспільне утворення дотримується необхідності виживання та відсіює ризиковані сподівання. Перехід від образу до проєкції майбутнього відбувається у вигляді серії інтенціональних актів, які необхідні для обрання найліпших умов життєдіяльності та хронологізації кроків для їх досягнення.

Основою для осмислення образу майбутнього та формування його проєкції виступає медіація як засіб врегулювання розбіжностей індивідуальної та колективної перспективи існування. Медіація дає можливість сформулювати поновлювану про-

екцію майбутнього. О. Ахієзер стверджує: «Свобода, яку несе медіація, полягає в прагненні формувати нові цілі, нові засоби, нові умови, новий вибір, тобто постійно розширювати, поглиблювати сам зміст свободи. Без поглиблення свободи в результаті розвитку медіації неможливий вихід до нових сенсів, до нового синтезу, до нових заходів. Свобода – умова, засіб і мета медіації, її результат» [2, с. 130]. Сподівання виступає віддзеркаленням майбутньої свободи через несвободу медіації індивідуальної та колективної перспектив.

Медіація як засіб синхронізації індивідуальних та колективних соціальних сподівань розвивається через фасилітацію та партиципацію. Вони становлять змістовне наповнення суб'єкт-суб'єктних відносин на піку життєвого циклу сподівання. З одного боку, допомога ініціатора популярної проєкції майбутнього своїм послідовникам, а з іншого – належність послідовників до спільного шляху у «світле майбутнє».

Якщо звернутись до індетерміністського розуміння свободи у вигляді відсутності причинно-наслідкових зв'язків, то свобода сподівання постає нульовою відміткою в процесі формування та реалізації проєкції майбутнього. Свобода є альфою та омегою вимірювання циклів сподівання. Вона є практичним відображенням волі людини до конструктивної зміни умов життя для благоустрою в майбутньому.

М. Несправа формулює особливий релігійний погляд на свободу волі як відлік нового циклу сподівання. Він пише: «Свобода волі щомиті ставить нас перед вибором і Господь не втручається, поки вибір не зроблено. Але вибір – це не нагорода, як нам намагаються довести демократи. Вибір – це покарання, це кривава молитва в Гетсиманському саду, це страх і сумнів, але це та єдина точка в часі і просторі, коли людина залишається наодинці сама з собою. В її волі здатися або перемогти, і «перемогти» тут означає зовсім не танець на попелищі переможених ворогів, а вистраждану можливість залишитися з Христом. До речі, етимологія слова «перемога» не містить мстивого відгінку, а описує радісний стан, що виникає після біди» [5, с. 100]. Людське відчуття страху перед майбутнім небуттям як складова свободи волі перспективних дій огортає процес аналізу альтернатив та конкретизує суб'єктність реалізації сподівання у всіх сферах суспільного життя.

Молитва в Гетсиманському саду є першим зафіксованим відбитком мисленнєвого конструювання уповання як духовного фундаменту сподівання. Глава 26 Євангелія від Матфія містить потрібне повторення цієї молитви Ісуса: «Отче мій! Якщо можна, нехай оміне Мене ця чаша, проте, не як Я хочу, а як Ти» [3, с. 1049]. Унікальність цієї проєкції майбутнього в набутті суб'єктності для перспективних дій шляхом звернення до духовного ідеалу. Ця молитва є показником можливості пере-

творення уповання на сподівання на основі мисленнєвого ототожнення «теперішнього Я» з «ідеальним Я».

Етап життєвого циклу сподівання у вигляді дантівського чистилища є сукупністю дзеркальних відображень «імовірних Я», які перевіряються на відповідність життєздатності в умовах суспільного середовища. Зазначений аналіз відбувається на піку синусоїди життєвого циклу сподівання. Інколи він може початись і закінчитись виключно як мисленнєва конструкція. По-перше, якщо перевірка пройшла невдало, по-друге, якщо проєкція майбутнього екстраполюється на інших учасників суспільних відносин.

Проблема вибору в процесі осмислення сподівання змушує шукати засоби для скорочення етапу осмислення та вибору напрямків майбутнього життя. Люди винайшли велику кількість засобів скорочення дистанції для реалізації сподівання, але найпростіше засіб викладено ще в кризі «Кодекс Бусідо». Автори книги наполягають, що правильне рішення знаходиться на відстані між вдихом та видихом. Якщо вибір робиться між трансцендентними проєкціями майбутнього на індивідуальній вольовій основі, то краще дотримуватись зазначеного методу прийняття перспективних рішень.

Вагоме значення в реалізації сподівання відіграють інверсійні цикли, які переводять статус проєкції майбутнього від сподівання до очікування та навпаки. О. Ахієзер пише з цього приводу: «Інверсія – яскравий прояв цієї думки, так як саме подолання переходу між полюсами дуальної позиції відбувається логічно як би поза часом, як миттєве перевертання сенсу. Причина виникнення такої логічної форми очевидна: природа інверсії носить емоційний характер. Це спроба суб'єкта відповісти на дискомфортний стан своєрідним емоційним вибухом, при якому затримка в часі є небезпечною і непотрібною» [2, с. 123]. Інверсія в процесі реалізації сподівання зумовлена спротивом оточуючого середовища на втілення особистої волі до майбутнього. У цьому контексті сподівання може відбутись, або не відбутись. Якщо проєкція майбутнього втрачає статус сподівання та стає очікуванням, то процес життєвої активності людини значно уповільнюється. Відтак, подібне перетворення сподівання більш правильно називати конверсією.

Свобода в життєвому циклі сподівання обтяжується на кожному етапі впровадження. Якщо перший етап обмежений лише розвитком уяви людини, то другий вже законами логіки та соціуму, а третій – об'єктивними умовами існування. Виходячи з цього, свобода сподівання зникає в процесі його реалізації в суспільному просторі.

Медіація заснована на довірі, так як свобода не існуватиме в будь-яких проявах страху суспільної взаємодії. П. Штомпка пише: «Для того щоб активно і конструктивно примірятися до майбутнього, ми повинні мати довіру. Політики повинні

вірити в ефективність і схвалення пропонувананими стратегіями, вчителі – в здатність своїх учнів, винахідники – в надійність і корисність своїх нових продуктів, а прості люди повинні вірити всім тим, хто займається представницькою діяльністю» [10, с. 55]. Медіація в сподіванні – це довіра до майбутніх продуктів опремечення своєї діяльності, до свого віддзеркалення в суспільному просторі та до нього самого.

Етап реалізації в життєвому циклі сподівання залежить від рівня довіри до його суб'єктів в умовах потенційного майбутнього. Людина визначає суб'єктні вектори довіри задля подолання ймовірної відстані до бажаної мети. Тривалість цього етапу циклу сподівання залежить від реалістичності поставлених відміток для втілення проєкції майбутнього.

Зміна та координація в медіації можлива за рахунок пошуку засобів контролю майбутнього життя. Рівень свободи/несвободи людини в майбутньому є показником суб'єктності, яка залежить від рівня довіри та медіації в суспільному просторі. Відтак, будь-яка проєкція майбутнього не робить людину вільною, а робить її відповідальною за наслідки реалізації цієї проєкції в суспільному просторі.

Якщо відстань між реалізованими сподіваннями зумовлена набуттям відповідальності суб'єктом сподівання, то відстань між нереалізованими сподіваннями визначається лексичною формою «міг би». Дж. Мур писав: «Безперечним в цій проблемі являється тільки те, що якщо ми маємо свободу волі, то має бути вірно, у встановленому значенні, що ми ніколи не могли б здійснити те, чого не здійснили» [10, с. 308]. Людям завжди властиво жалітися на нездійснені сподівання, але відсутність когнітивного зв'язку в діях людей робить ці нульові відмітки об'єктивно нездійсненими. Ця позиція виносить нездійснені сподівання на рівень небуття.

Прийнявши за основу той факт, що всі сподівання мають соціальний характер, треба залишити місце для виключення. Антисоціальні сподівання можливі, але на нетривалу відстань соціального часу, так як несуть у своїй основі небуття.

Життєвий цикл колективного соціального сподівання є продовженням популярних індивідуальних потуг зміни майбутнього існування. Етапи його життєвого циклу мають особливий характер. Суб'єктів колективного сподівання не хвилює страх колективного небуття, але бентежить катастрофічна несподіванка. Звернімось до думок П. Штомпки про випадковість. Він зазначає: «Непередбачуваність стає ще більш очевидною, коли ми зустрічаємось з колективними або об'єднаними діями багатьох людей, складні взаємини яких призводять до виникнення якісно нових властивостей для непередбачених результатів спільних дій з точки зору окремих учасників» [10, с. 75]. Ана-

ліз макрорівня встановлює наявність нової фігури в життєвому циклі сподівання, яку можна назвати візіонером, бо він репрезентує картину майбутнього, необхідну та бажану максимально великою кількістю людей. Разом із цим, наявність візіонера зменшує випадковість розвитку майбутнього.

Нереалізовані сподівання також мають свою циклічність виникнення та повторення перших двох етапів життєвого циклу. Це пов'язано з домінуванням екзистенційного ангсту над мисленевим конструюванням проєкцій майбутнього. Панічний страх майбутнього стимулює виникнення явища «Каменепад Сізіфа», коли варіанти образів майбутнього збільшуються пропорційно з посиленням емоцій, що унеможливує реалізацію будь-якого з них. Циклічні повтори нереалізованих сподівань функціонують у вигляді кризових складок, які збільшують відстань до реалізації кінцевої мети до безконечності. Звідси можна зробити висновок, що панічний страх небуття є засобом зупинки будь-якого сподівання. Неможливість досягнення відмітки реалізації сподівання через страх перед випробуваннями породжує цикл «Я б зміг», який може тривати вічно. Цикл сподівання «Я б зміг» зустрічається у людей, які не досягли медіації та відсторонились від фасилітації та участі на шляху до своєї бажаної мети.

Якщо прийняти за основу думку про те, що майбутнє починається сьогодні (іманентність проєкції майбутнього), то для засвоєння навичок виживання необхідні патерни суспільного простору. Імпринтинг є найбільш розповсюдженою формою для формулювання соціальних сподівань. Відтак, успішна проєкція, яку людина побачить першою при співучасті в формулюванні колективної перспективи, стає основою для повторення у власному соціальному сподіванні. Саме так ставали популярними окремі професії, нові ринкові продукти та напрямки суспільної діяльності. Імпринтинг є маркером для появи нового тренду в соціальному сподіванні.

П. Штомпка стверджував, що сучасне суспільство засноване не на фатальності, а на суб'єктності. Якщо припустити, що так воно і є, то більше немає ніякого сенсу дотримуватись суспільного тренду, а потрібно розробляти свій власний перспективний шлях. З цього твердження виходить, що сучасні колективні соціальні сподівання містять у собі нескінченну множину суб'єктів за своєю природою і залежать від конкуренції візіонерів, які репрезентують власні сподівання в суспільному просторі. Проєкційний імпринтинг постає точкою відліку для колективних соціальних сподівань. Вони змінюються від одного імпринтингу до іншого в залежності від популярності візіонерів.

Небезпека розповсюдження проєкційного імпринтингу багато в чому тотожна помилкам пізнання, які сформулював ще Ф. Бекон. Він виділяв

помилку «примари театру», яка передбачає трансляцію помилкових уявлень про навколишню дійсність від людини до людини. Те ж саме відбувається і з проекційним імпринтингом майбутнього, але цей тип помилки краще назвати «примари театральних анонсів». Вказана прогалина пізнання майбутнього свідчить про високу імовірність засвоєння хибного проекційного імпринтингу перспективної організації життя. Виходом з цієї ситуації є формулювання власного сподівання, яке може стати загальним трендом суспільного розвитку.

На відміну від індивідуальних сподівань, зміна проекційного імпринтингу колективного майбутнього відбувається за рахунок переміщення акцентів між візіонерами внаслідок невдач реалізації репрезентованих проекцій. В цьому контексті реалізація колективного соціального сподівання вписується в формулу успіху сера Уїнстона Черчілла з нахилом у філософське бачення. Реалізація колективного соціального сподівання – це шлях від небуття до небуття зі збереженням інтенції на досягнення бажаного стану суспільного утворення. Відстані «небуття – небуття» та «буття – буття» постають нижнім та верхнім відрізком синусоїдного циклу «сподівання-очікування» в суспільному просторі.

Висновки. Підбиваючи підсумки цього наукового огляду зазначимо, що життєвий цикл сподівання складається з трьох мікроциклів: зародження, порівняльний аналіз та реалізація, які умовно збігаються з розділами роботи Д. Аліґ'єрі

«Божественна комедія». Кожен з мікроциклів має свої маркери (воля, свобода вибору, імпринтинг), відсутність або непропорційне виникнення яких виступає перепоною на шляху до реалізації сподівання. Загальний цикл «сподівання – очікування» функціонує на основі застосування суб'єктивної волі до майбутнього та здатності до створення подій в суспільному просторі. Зазначений цикл межує з безконечними повторами нереалізованих сподівань, які пов'язані зі страхом небуття та збільшують відстань до реалізації бажаної мети. Разом з цим, найбільшу загрозу для функціональності сподівання несуть «примари театральних анонсів», які можуть впливати на засвоєння помилкових моделей перспективної поведінки.

Проведений аналіз визначив візіонера як особливу фігуру соціального сподівання, а конкуренцію між цими особами як засіб для зміни напрямку розвитку загальної картини майбутнього. Зміна акцентів колективних соціальних сподівань говорить про крах реалізації поглядів попереднього візіонера.

Поєднання індивідуального та колективного соціального сподівання відбувається на основі медіації для побудови спільної картини майбутнього. Медіація розвивається в рамках використання фасилітації та партиципації в процесі конструювання соціального сподівання. Відтак, життєвий цикл соціальних сподівань є шляхом корекції піків його функціонування за допомогою інтенції на бажані умови суспільного існування.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Алигьери Д. Божественная комедия: поэма / Д. Алигьери; пер. с итал. А. А. Илюшин. – М. : Дрова, 2008. – 622 с.
2. Ахиезер А. С. Между циклами мышления и циклами истории / А. С. Ахиезер // *Общественные науки и современность*. – 2002. – № 3. – С.122-132.
3. Библия: книги священного писания Ветхого и Нового Завета. – М. : Российское библейское общество, 2014. – 1379 с.
4. Бунге М. Причинность. Место принципа причинности в современной науке / М. Бунге; пер. с англ. И. С. Шерн-Борисовой. *Общ. ред. проф. Г.С. Васецкого*. – М. : Издательство иностранной литературы, 1962. – 511 с.
5. Несправа Н. Письма Пилигрима, или Мы все немного папуасы / Н. Несправа. – Днепропетровск: Арт-ПРЕСС, 2012. – 192 с.
6. Мур Дж. Э. Природа моральной философии / Дж. Э. Мур; предисл. А.Ф. Грязнова и Л. В. Коноваловой; Пер. с англ., сост. и прим. Л. В. Коноваловой. – М. : Республика, 1999. – 351 с.
7. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова / Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., дополненное. – М. : А ГЕИП, 2006. – 944 с.
8. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика / П. А. Сорокин; пер. с англ. вст. статья и комментарии В. В. Сапова. – М. : Астрель, 2006. – 1176 с.
9. Кьеркегор С. Понятие страха / С. Кьеркегор; пер. с дат. Н.В. Исаевой, С.А. Исаева. — 2-е изд. – М. : Академический проект, 2014. – 224 с.
10. Штомпка П. Доверие – основа общества / П. Штомпка; пер.с пол. Н.В. Морозовой. – М. : Логос, 2012. – 440 с.

REFERENCES

1. Alig'eri, D. (2008). *Bozhestvennaja komedija: pojema [The Divine Comedy: The Poem]*. Moscow: Drova (in Russian)
2. Ahiezer, A. S. (2002). *Mezhdu ciklami myshlenija i ciklami istorii [Between cycles of thought and cycles of history]. Obshhestvennye nauki i sovremennost' (3): 122-132 (in Russian).*
3. *Biblija: knigi svjashhennogo pisanija Vethogo i Novogo Zaveta [Bible: books of the Holy Scriptures of the Old and New Testament]*. (2014). Moscow: Rossijskoe biblejskoe obshhestvo (in Russian).
4. Bunge, M. (1962). *Prichinnost' . Mesto principa prichinnosti v sovremennoj nauke [Causality. The place of the principle of causality in modern science]*. Moscow: Izdatel'stvo inostrannoj literatury (in Russian).
5. Nesprava, N. (2012). *Pis'ma Piligrima, ili my vse nemnogo papuasy [Letters from the Pilgrim, or we are all a little Papuans]*. Dnepropetrovsk: Art-PRESS (in Russian).
6. Mur, Dzh. Je. (1999). *Priroda moral'noj filosofii [The nature of moral philosophy]*. Moscow: Respublika (in Russian).
7. Ozhegov, S. I., Shvedova, N. Ju. (2006). *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka: 80000 slov i frazeologicheskij vyrazhenij [Dictionary of the Russian language: 80000 words and phraseological expressions]*. Moscow: A TEMP (in Russian).
8. Sorokin, P. A. (2006). *Social'naja i kul'turnaja dinamika [Social and cultural dynamics]*. Moscow: Astrel (in Russian).
9. K'erkegor, S. (2014). *Ponjatie straha [The concept of fear]*. Moscow: Akademicheskij proekt (in Russian).
10. Shtompka, P. (2012). *Doverie – osnova obshhestva [Trust is the foundation of society]*. Moscow: Logos (in Russian).

Масюк Олег Петрович - кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної філософії та управління
Запорізький національний університет
Адреса: 69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66
E-mail: olegpm16@gmail.com

Masjuk Oleg P. – PhD in philosophy, associate professor of the department of social philosophy and management
Zaporizhzhya national university
Address: 66, Zhukovs'kiy Str., Zaporizhzhya, 69600, Ukraine
E-mail: olegpm16@gmail.com
ORCID 0000-0003-3853-5863